

4927

۱ —  
۱ —  
۱۹۸  
نویس

www.ketab.ir

مناطیس اجتماعی عاشورا در ایران بعد از

انقلاب ۵۷

اسداله آزادی

عنوان و نام پدیدآور: مغناطیس اجتماعی عاشورا در ایران بعد از انقلاب ۵۷ / اسداله آزادی

من نصوص ظاهري: ١٩٥ ص: ٢١ × ١٤/٨

ملاحظات ظاهری: ۱۹۵ ص. ۸۱/۱۴×۲۱ سم.

شایک: ۱۵۰۰ ریا ۵-۳۲-۷۴۱۰-۶۰۰-۹۷۸

وفاقت فھرست نویسی: فیفا

دداشت: ص ۱۸۱.

موضوع: حسن بن علی (ع)، امام سوم، ۴-۱۶۱ هجری - سوگواری‌ها

Hosayn ibn Ali, Imam III. ۹۵۲ - ۹۸۰. -- Laments of

موضوع: ...

Tenth of Muharram – Iran: Biological Aspects

موضوع: Biologically Aspects

موضوع: سو کواری های ای - ی - ایراد - تاریخ

موضوع: Iran -- History

رده بندی کنگره: ۱۳۹۷ م ۶

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۷۴

مغناطیس اجتماعی عاشورا

نمونه: ..... اسداله آزادی

ناشر: ..... انتشارات عابد اندیش

حایخانہ: ..... کوثر

نوبت حاب: ..... اول / ۱۳۹۷

تعداد: ۱۰۰۰

صفحه آراء: ..... عباس دهنمک

شایک: ۶۰۰-۷۴۱۰-۳۲-۵

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

مرکز پخش: قم

نشر: عابد اندیش ۰۹۱۲۵۲۵۷۰۴۴ همراه نویسنده: ۰۹۱۲۵۵۱۶۶۰۱

همه حقوق محفوظ است

تقدیم به مادرم که عزیزتر از جانم است.

ای که به من انسانیت را آموخت.

www.Ketab.ir

|                                                            |    |
|------------------------------------------------------------|----|
| پیشگفتار.....                                              | ۱۳ |
| مقدمه.....                                                 | ۱۵ |
| انگیزه پژوهش.....                                          | ۱۸ |
| ضرورت پژوهش.....                                           | ۱۸ |
| عناصیر موضوع پژوهش.....                                    | ۱۹ |
| تحلیل موضوع پژوهش.....                                     | ۱۹ |
| پرسش‌ها و فرضیه‌های پژوهش.....                             | ۲۱ |
| سابقه پژوهش.....                                           | ۲۳ |
| بخش یکم: مبادی و مفاهیم و کلیات پژوهش.....                 | ۲۷ |
| فصل اول: شناخت موضوع.....                                  | ۲۸ |
| تعریف کارکرد.....                                          | ۲۸ |
| تعریف کارکرد آشکار.....                                    | ۳۱ |
| تعریف کارکرد پنهان.....                                    | ۳۲ |
| فصل دوم: شناخت مفاهیم.....                                 | ۳۴ |
| نظام اجتماعی.....                                          | ۳۴ |
| انقلاب.....                                                | ۳۵ |
| بخش دوم: مبانی پژوهش و ساختار تاریخی.....                  | ۴۱ |
| فصل اول: مغناطیس اجتماعی عاشورا و مقیاس‌های متفاوت آن..... | ۴۶ |
| مقدمه.....                                                 | ۴۶ |
| فصل دوم: گوناگونی تاریخچه عزاداری در ایران.....            | ۵۲ |
| چگونگی شکل‌گیری دستجات عزاداران آل‌بویه.....               | ۵۲ |
| چگونگی عزاداری در عصر سلجوقیان.....                        | ۵۵ |

|                                                       |    |
|-------------------------------------------------------|----|
| کیفیت عزاداری در عصر مغولها.....                      | ۵۷ |
| بهره گیری جلسات عزا در زمان تیموریان.....             | ۵۹ |
| دگرگونی سنت‌های عزاداری در حکومت صفوی‌ها.....         | ۶۱ |
| کمرنگ شدن عزاداری در دو حکومت زندیان و افشاریان.....  | ۶۷ |
| رونق پیدا کردن عزاداری در عصر قاجاریان.....           | ۶۸ |
| شاه دوگانه به عزاداری در زمان پهلوی‌ها.....           | ۸۰ |
| زمان رهبری معما کبیر انقلاب و دفاع از عزاداری‌ها..... | ۸۳ |
| سبک عزاداری نوین.....                                 | ۸۴ |
| سبک دوران دفاع مقدس.....                              | ۸۴ |
| سبک هیئت‌های انقلابی میر علنی.....                    | ۸۵ |
| سبک هیئت‌های انقلابی ادیکار.....                      | ۸۵ |
| سبک هیئت‌های انقلابی جهاد فرهنگی.....                 | ۸۶ |
| هیئت‌های انقلابی بصورت گسترده.....                    | ۸۷ |
| بیداری ملت ایران از حادثه‌ی عاشورا.....               | ۸۸ |
| آگاهی کشورهای اسلامی.....                             | ۸۸ |
| بهره‌گیری مردمان غیر مسلمان.....                      | ۸۹ |
| بخش سوم: مغناطیس اجتماعی عاشورا در مقیاس افراد.....   | ۹۰ |
| مقدمه.....                                            | ۹۱ |
| صبوری یافتن.....                                      | ۹۲ |
| بهاء یافتن.....                                       | ۹۲ |
| هدف دار شدن.....                                      | ۹۳ |
| قبول مسئولیت.....                                     | ۹۵ |
| احساس عاطفی.....                                      | ۹۵ |

|     |                                                                |
|-----|----------------------------------------------------------------|
| ۹۷  | مسالمت جامعه‌ای                                                |
| ۹۸  | دگرگونی هویت دینی                                              |
| ۹۸  | دقت نظارت اجتماعی                                              |
| ۹۸  | امیدواری                                                       |
| ۹۸  | ادی و طراوت زندگی                                              |
| ۹۹  | معناداری                                                       |
| ۱۰۰ | هویت گرایی                                                     |
|     | بخش چهارم: مغناطیس اجتماعی عاشورا در مقیاس خانواده‌ها و نهادها |
| ۱۰۲ |                                                                |
| ۱۰۳ | مقدمه                                                          |
| ۱۰۴ | صبوری یافتن                                                    |
| ۱۰۵ | بهاء یافتن                                                     |
| ۱۰۷ | قبول مسئولیت                                                   |
| ۱۰۹ | احساس عاطفی                                                    |
| ۱۱۴ | معناداری                                                       |
| ۱۱۷ | هویت گرایی                                                     |
|     | بخش پنجم: مغناطیس اجتماعی عاشورا در مقیاس نظام سیاسی و         |
| ۱۲۱ | حاکمیتی                                                        |
| ۱۲۱ | مقدمه                                                          |
| ۱۲۳ | تقویت ارتباطات اجتماعی                                         |
| ۱۳۰ | بهسازی هویت دینی                                               |
| ۱۳۲ | پرورش ارزشی نظام                                               |
| ۱۳۶ | معناسازی ارکان حکومت                                           |

|     |                                           |
|-----|-------------------------------------------|
| ۱۴۰ | پویایی انباشت اجتماعی                     |
| ۱۵۵ | بخش ششم: نتایج پایانی و بسته‌های پیشنهادی |
| ۱۵۶ | مقدمه                                     |
| ۱۵۸ | فصل اول: بهره‌های ناروا از عاشورا         |
| ۱۵۸ | بهره ناروای (۱)                           |
| ۱۵۹ | بهره ناروای (۲)                           |
| ۱۵۹ | بهره ناروای (۳)                           |
| ۱۶۰ | بهره ناروای (۴)                           |
| ۱۶۰ | بهره ناروای (۵)                           |
| ۱۶۱ | بهره ناروای (۶)                           |
| ۱۶۲ | بهره ناروای (۷)                           |
| ۱۶۳ | بهره ناروای (۸)                           |
| ۱۶۶ | بهره ناروای (۹)                           |
| ۱۶۶ | بهره ناروای (۱۰)                          |
| ۱۶۹ | بهره ناروای (۱۱)                          |
| ۱۶۹ | بهره ناروای (۱۲)                          |
| ۱۷۰ | بهره ناروای (۱۳)                          |
| ۱۷۲ | بهره ناروای (۱۴)                          |
| ۱۷۴ | فصل دوم: بسته‌های پیشنهادی این پژوهش      |
| ۱۷۴ | پیشنهاد (۱)                               |
| ۱۷۸ | پیشنهاد (۲)                               |
| ۱۸۱ | پیشنهاد (۳)                               |
| ۱۸۲ | پیشنهاد (۴)                               |

www.Ketab.ir

حادثه‌ها و واقعه‌ها عاشورا از زمان به وقوع تا کنون مورد تفکر و کاوش کاوش گران بوده است. در زمان‌های مختلف و متفاوت از نظرگاه‌های متعدد و متکثر مورد گفت‌وگو قرار گرفته و سوال اصلی این پژوهش به مغناطیس عاشورایی پس از انقلاب می‌پردازد، این پژوهش در داده‌های حاصل از تحقیق به کاربردهای مختلف یعنی خرد و میانه و کلان پرداخت و مولفه‌های گوناگونی را در سه عنوان مورد مذاقه قرار داد و با روش تحلیلی و توصیفی به موضوع شناسی و مفهوم شناسی پرداخت و نسبت فصول پژوهش شده به نسبت‌های منطقی و رباط تحلیلی همت گماشت و مولفه‌های تعیین شده را در مقیاس خرد و خانواده و نظام حاکمیتی و سیاسی را مورد تجزیه و تحلیل قرار داد و کاربرد هر کدام را در جای خویش به رصد گذاشت. اگر گفتمان عاشورا به خوبی درک و فهم شود و بدون افراط و تفریط به مؤلفه‌های مختلف و متفاوت آن اندیشیده شود بدون شک و تردید می‌تواند تمدن ساز و مدیریت

جهانی را هدایت و راهبردی بنماید اما در طول اعصار گذشته متأسفانه کسانی بدان چنگ زدند و همت گماشتند که آن طوری که بایسته و شایسته می بود خروجی خوبی نداشت و اکنون در هزاره سوم تجربیات کاروان بشری نیز ده ها و بلکه صدها شبکه و فضاهاى مجازى و کانون هاى اجتماعى کاملاً بر خلاف و مسیر عاشورایى گام بر مى دارند و برخى نیز خود را به عاشورا منتسب مى دانند اما تنها و تنها فهم و درک عاشورا بوسیله خود عاشورا است و بس.

اسداله آزادى

تابستان ۱۳۹۷

در اسلام عاشورا اهمیت مضاعفی دارد و می‌توان ادعای انحصاری بودن آن را نمود بدینسان مراسماتش که در ایجاد و همبستگی اجتماعی شیعیان و به خصوص ایرانیان نقش مهمی را انجام می‌دهد دهه نخست محرم است. این مراسم جاذبه‌های مغناطیسی و کاربردهای متعددی را برای جامعه ایرانی دارد منظور از کاربردهای عاشورا به قول عمادالین باقی در کتاب جامعه شناختی قیام امام حسین علیه السلام و مردم گرفته «یعنی کاربرد و هنجار آفرینی‌های سلسله مناسک و مراسمی است که هم ساله به صورت یکی از اصلی ترین رسوم پذیرفته شده مذهبی شیعی برگزار می‌شود». از کارهای دهه نخست محرم ایجاد همبستگی و تجانس وحدت و انسجام بخشیدن جامعه و اعضای گروه اجتماعی است و چه بسا ده‌ها و بلکه صدها کاربرد پارامترها مختلف و متفاوت می‌توان از عزاداری امام حسین علیه السلام کشف و ضبط نمود اکنون در این کتاب می‌خواهیم به مغناطیس (کاربرد) اجتماعی عاشورا در ایران بعد از انقلاب ۵۷ به کاوش و پژوهش بپردازیم در این پژوهش نگارنده سعی و تلاش خود را بر این مصروف داشته که در بخش اول به توضیح واژگانی و مفاهیم کاربردی پرداخته بشود و در این فرآیند نظام اجتماعی ایران بعد از انقلاب را به کاوش و تحقیق بپردازد. و در بخش دوم این تحقیق به ساختار

مبانی پژوهش و ساختار تاریخی می‌پردازد بدینسان که تاریخ عزاداری در ایران و گوناگونی آن از جمله چگونگی شکل‌گیری دستجات عزادر دوره آل بویه و سلجوقیان و مغولان و تیموریان و دگرگونی عزاداری در حکومت صفویها و کرنگ شدن در زمان افشاریان و زندیان و نیز رونق پیدا کردن آن در زمان قاجاریان و نگاه دوگانه به عزاداری در زمان پهلوی‌ها تحلیل و تجزیه آن پرداخته می‌شود و در دورانی دیگر مواجه می‌شویم یعنی وقوع انقلاب سال ۵۷ و دفاع مہمار که انقلاب از عزاداری‌ها و همچنین سبک عزاداری نوین و در دوران جنگ تحمیلی و وجود آمد هیئت‌های انقلابی بعد از دفاع مقدس سبک هیئت‌های انقلابی بر علنی و رادیکال و جهاد فرهنگی و بصورت گسترده و نیز با نگاه جهانی و بیداری ملت ایران از حادثه عاشورا و آگاهی کشورهای اسلامی و بهره‌گیری مردمان غیرمسلمان که درگیرنده‌ی مطالب بخش دوم این پژوهش قرار می‌گیرد و نگارنده در حد وسیع و توان که تکلیف نیز بیش از توان نیست به پژوهش و کاوش در این زمینه می‌پردازد. و در ادامه یعنی مغناطیس اجتماعی عاشورا در مقیاس افراد اعم از توضیحات واژگانی صبوری و ارزش و هدف و قبول مسئولیت و احساس عاطفی و معنا داری در ظرفیت افراد و فرد گرایی را به پژوهش می‌پردازیم که عنوان بخش سوم این تحقیق را در بر می‌گیرد و در حرکتی کاملاً منطقی و سیری پروسه‌ای مغناطیس عاشورا در مقیاس میانه یعنی نظام خانواده‌ها و نهادها در نگاهی وسیع‌تر پردازش و تحلیل و تجزیه همان مولفه‌های پیشین و هفتگانه سابق بخش پیش می‌پردازیم و در بخش پنجم این پژوهش به مغناطیس اجتماعی عاشورا در مقیاس کلان در مناط و متدی متفاوت و وسیع‌تر و نیز گسترده‌تر یعنی نظام

حاکمیتی و نظام اجتماعی ایران پس از انقلاب ۵۷ می‌پردازیم و در پنج مقوله و مولفه که به ترتیب عبارت می‌باشند از تقویت ارتباطات اجتماعی و بهسازی هویت دینی و نیز پرورش ارزشی نظام و معناسازی ارکان حکومت و پویایی اجتماع اجتماعی که خود هر کدام ده‌ها و بلکه صدها بارم معنایی دارند را به عرصه‌ی کاوش علمی آورده و مورد تحلیل و پژوهش قرار می‌دهیم. زان پس با عایت خواهند متعال به نتیجه‌گیری و بیان بهره‌های ناروا از عاشورا و همچنین بسته‌های پیشنهادی این تحقیق و پژوهش می‌پردازیم. در ضمن منظور ما از مغناطیس اجتماعی عاشورا در این پژوهش کاربرد و جاذبه‌های عاشورایی است که توان و قدرت تمان سازی در عرصه جهانی را دارد که در فصل دوم از بخش دوم بطور مفصل در سه عنوان بصورت خاص توضیح داده می‌شود. همچنین در بخش یکم در کلیات و ارتباط مفهومیها بصورت کلی به تعریف این کاربردها و جاذبه‌ها پرداخته می‌شود. امید آنکه مورد قبول ذات اقدس اله قرار بگیرد ان شاء الله.

این اثر نقطه‌ی آغازی است در کرانه‌ها و اقیانوس بی‌پایان عاشورا که دل را ژرف و قلب را صفا و عقل را جلا می‌دهد و این فرکانسی است در امواج بی‌نهایت رحمانیت و جرقه‌ای است برای بی‌نهایت کتاب و سر در طول ایستمولوژی پروردگار مهربان که حرکت عاشورا نوک پیکان انسان را ملل اوست و پس از هر نوع حرکت فاشیستی و آنارشستی دوری می‌جویید. در حد ظرفیت و توان از سرزمین وجودی عاشورا خوشه می‌چینیم.

## انگیزه پژوهش

در هر کشوری سنت ها، اثر کوشنده‌ای در فرهنگ خواهی و بنیانی نمودن ارزش‌های آن بر عهده دارد. یکی از سنت‌های تفکر شیعیان، عزاداری برای عاشورا است. در گذر تاریخ انسان‌هایی با نگاه بر این واقعه بزرگ و عزت قرار دادن آن، در پویایی انسان‌ها و عزت خواهی بسترسازی کرده که از جمله آنها نقش عزاداری عاشورا در موفقیت انقلاب ۵۷ ایران است. لذا همت گذاشتن به کارهای مثبت و منفی عزاداری و تأثیرات ژرف آن بر جهان بینی حاکم بر ایران و ملت مهم می‌باشد.

## ضرورت پژوهش

موضوع عاشورا پژوهی که از ضروری ترین موضوعات مطالعاتی در حوزه علوم انسانی - اسلامی و ایرانی است که می‌توان این موضوع را با ابعاد گوناگونی از جمله؛ اجتماعی (تغییرات - توسعه اجتماعی و تأثیرات عاشورا بر آن) فرهنگی، سیاسی، جامعه شناختی، تاریخی و دینی، تمدن سازی و انسان سازی مورد توجه قرار داد. از آن جا که هم موضوع عاشورا پژوهی با رویکرد کاربردی آن و هم موضوعات تغییرات اجتماعی خصوصاً جریان انقلاب ۵۷، دو موضوع مهم در حوزه مطالعات تاریخی، اجتماعی، دینی و مذهبی است. بنابراین در این جا به موضوع؛ عاشورا پژوهی با رویکرد کاربردی عزاداری عاشورا در جریان انقلاب ۵۷ و بعد از آن پرداخته می‌شود در این نوشتار کوشیده شده جاذبه اجتماعی عاشورا بعد از انقلاب ۵۷ از نظرگاه‌های متفاوتی از قبیل پیشرفت و حرکت به جلو و اصلاح دینی پرداخته شود که در دیگر آثار علمی به صورت همه جانبه به این هم پرداخته نشده است.

## علت موضوع پژوهش

دلایل مختلف و متفاوتی را می‌توان برای یافتن این موضوع مطرح کرد از آنجایی که حرکت و عاشورای حسینی با براهین عقلی همراه است و با مراجعه و بررسی دقیق متون بالا دستی و مستندات به جای مانده و روایات موثق و قطعی الصدور در این زمینه و نیز بررسی کلمات و فرمایشات ابا عبدالله الحسین علیه السلام چه هنگام حرکت از مدینه و چه توقف در مکه معظمه خصوصاً دعای بسیار پر معنی و رمز و راز عرفه و چه در منازل مختلف در مسیر مکه تا کوفه و نیز فرستادن پیک و سفیر به سوی کوفیان و اجابت دعوت آنان و چه سخنان بعد از پیمان شکنی و شهادت سفیرش و چه سخنان در محرم خصوصاً تاسوعا و عاشورا و اندیشه والای ایشان مبتنی برگرداندن دین اسلام به مسیر اصلیش یعنی آموزه‌های پیامبر و امام علی صلوات الله علیهم همه و همه خود دلیل دلایل بر یافتن این موضوع می‌باشد و از طرفی دیگر نیز اندیشه عاشورا یکی از پروری‌ترین و موثرترین گفتمان در تاریخ حیات شیعه، و نیز از مهم‌ترین ابزار تبلیغ و ترویج مکتب شیعه و شناخت امامان معصوم علیهم السلام است. با توجه به ثمرات این مناسک برانقلاب و منش شیعی، مساله عاشورا پژوهی و دستاوردهای آن در تاریخ مهم می‌باشد. مساله تغییرات اجتماعی، عوامل و زمینه‌های آن و اسباب این تغییرات همواره یکی از موضوعات بر بحث است.

## تحلیل موضوع پژوهش

کارکرد گرایی یکی از مناسب‌ترین راه‌ها برای فهم و تبیین پدیده‌های فرهنگی است. این روش تحلیل تلاش دارد تا نشان دهد یک مورد خاص

فرهنگی و یا اجتماعی چه تأثیرهایی بر عملکرد کلی یا اجزاء سازنده‌ی آن جامعه دارد.<sup>۱</sup> تأکید جامعه‌شناسان بر این روش به آن دلیل است که در بیان یک واقعیت اجتماعی (در این پژوهش، عزاداری)،<sup>۲</sup> نشان دادن علت آن و یا ماهیت آن نیست، بلکه در بیشتر موارد، اگر کارکرد آن واقعیت در تثبیت ساختار اجتماعی نشان داده شود فهم آن پدیده راحت تر است. این نظریه بیشتر از آن جهت اهتمام باید که دوام پدیده‌های فرهنگی به کارکردی است که برای سامان داد، به کا جامعه دارند و تا وقتی آن کارکرد وجود دارد، آن پدیده نیز وجود خواهد داشت.

در میان شیعیان، بریژه در میان شیعیان ایران، شاید هیچ پدیده‌ی فرهنگی و اجتماعی به اندازه‌ی عاشورا از تأثیر و عمق برخوردار نیست. قرن‌ها است که ایرانی‌ها در گرامی‌داشت عاشورا و برای پاس‌داشت مصیبت بزرگی که بر خاندان پیامبر اعظم صلوات الله علیهم اجمعین رفته است عزاداری می‌کنند. بی گمان هیچ حرکت دسته جمعی دیگری در میان ایرانی‌ها با این ژرف و تأثیر گذاری نمی‌توان یافت، دوام و توسعه عزاداری در جامعه‌ی ایران از کاربردهای این پدیده در این فرهنگ اشاره دارد. کاربردهایی که می‌تواند از ایامی به ایامی دیگر متفاوت باشند. برای جامعه‌ی ایران، عزاداری تنها یک عمل معمولی نیست؛ تجربه‌ی این فرهنگ نشان داده است که تغییرات عمیقی از جمله‌ی این پدیده‌ی فرهنگی در این آشکار شده است.

۱. توسلی، غلامعباس، *نظریه‌های جامعه‌شناسی*، ص ۲۱۴.

۲. دورکیم، ایمیل، *صور بنیانی حیات دینی*، ص ۱۱۲.

۳. ریتز، جرج، *نظریه‌های جامعه‌شناسی در دوران معاصر*، ص ۱۱۹.

عزاداری عاشورا، جامعه ایران را در انواع گوناگون آن مواجهه کرده است. در مقیاس فردی، کنشگران با الهام از این واقعه در برابر سختی‌ها به خصوص آن دسته از سختی‌هایی که از ناحیه پایبندی‌های اعتقادی ایجاد می‌شود صبورتر می‌شوند، در مقیاس نهادی این عزاداری ارتباط بین افراد و گروه‌های اجتماعی را آسان می‌کند و در مقیاس سیاسی نیز رویکرد حاکمیت را متأثر می‌سازند. این پژوهش بنا دارد تا بر اساس رویکرد کاربردگرایی، کاربردهای عاشورا را در جامعه ایران پس از انقلاب ۵۷ بررسی بنماید علت این دوره زمانی به دلیل تأکیدی است که بر ایران انقلاب اسلامی ایران، چه در زمان شکل‌گیری انقلاب و چه بعد از آن بر عزاداری عاشورا و گسترش و تعمیق آن داشته‌اند. جامعه‌ی ایران از عاشورا و عزاداری عاشورا به مثابه موقعیتی برای پویایی انسجام درونی و بهسازی نظام سیاسی، رزشی، و نیز معناسازی نظام سیاسی اجتماعی خود بهره می‌گیرد.

### پرسش‌ها و فرضیه‌های پژوهش

پرسش یک: مغناطیس اجتماعی عاشورا در ایران بعد از انقلاب ۵۷ کدامند؟  
پرسش دوم: تحلیل کاربردگرایانه و مغناطیس اجتماعی عاشورا به چه معناست؟

پرسش سوم: مقیاس‌های کاربردهای اجتماعی و مغناطیس عاشورا کدامند؟  
پرسش چهارم: کاربردهای اجتماعی و مغناطیس عاشورا در مقیاس فردی کدامند؟

پرسش پنجم: کاربردهای اجتماعی و مغناطیس عاشورا در مقیاس حاکمیتی کدامند؟

## فرضیه یکم

پویایی تاریخی و ژرف اثر خواهی مغناطیس عاشورا در جامعه ایران بیان کننده‌ی کاربرد ژرف این گفتمان در این جامعه است. مغناطیس عاشورا، برای جامعه‌ی ایران بعد از انقلاب در مقیاس فردی، نهادی و سیاسی نظیر: اتحاد، انسجام خواهی، شجاعت آفرینی، عزت خواهی آزادی خواهی ملت، معناداری، شکیبایی یافتن سببها، و شکل گیری اندیشه‌ی سیاسی شیعه داشته است.

## فرضیه دوم

عزاداری یکی از سنت‌های است که بیوگرافی به طول آفرینش آدم دارد. از آن جا که یکی از ابعاد مهم رفتار بشر، عواطف و احساسات است عزاداری برای عاشورا می‌تواند تاثیر بسیار ژرفی در رفتار و گفتار و شخصیت دینی و پویایی کاروان بشری و ارزش‌های آن بگذارد. مغناطیس عاشورا نقش مهمی در معادلات مربوط به انقلاب ۵۷ در مغناطیس‌های سیاسی، علمی، اجتماعی، حکومتی، جامعه شناختی، عرفانی و معرفت شناختی و اخلاقی داشته است.

همگرایی و همفکری اجتماعی جامعه با روحیه جهادی و ظلم ستیزی و در آخر اتحاد گروه‌های شیعی در قبل از انقلاب باعث پیروزی نهایی و در بعد از انقلاب در حادثه‌های دهه نخست منجر به دفاع از وطن، از مغناطیس اجتماعی عاشورا است.

مغناطیس فرهنگی عاشورا بعد از انقلاب، استحکام باورهای دینی و مذهبی، گسترش فرهنگ جهادی و حافظ ارزش‌های دینی و همچنین انقلابی

در شکل‌گیری ایجاد تمدن اسلامی و شیعی و مقابله با پروتکل‌های فرهنگی بوده است.

### سابقه پژوهش

در طول تاریخ با عنایت به شرایط حاکم بر جامعه و نیز اوضاع اندیشه‌ای افراد، نیاز مطالعات یک موضوع، مبانی تاریخی و ابعاد گوناگونی مورد گفتمان قرار می‌گیرد. قبل و بعد از انقلاب ۵۷ با توجه به استقبال و حمایتی که از جانب افراد جامعه به شکل‌گیری این مراسم شد، به تبع تفکرات عاشورا پژوهی عمق و وسای بیشتری به خود گرفت. اندکی قبل از انقلاب ۵۷ به علت مقابله حاکمیت با فقهاء آن دوره رویکرد عاشورا پژوهی و عزاداری رنگ سیاسی و اجتماعی و حکومتی به خود گرفت. بعد از انقلاب ۵۷، در دوره دفاع مقدس ادامه فرهنگ عاشورایی کاربردهای متفاوتی را به همراه داشت و اندک اندک مطالعات عاشورا پژوهی به این سمت پیش رفت که اساسا کاربردهای عزاداری در جامعه شیعی چیست؟ در این زمینه کتب و مقالاتی نوشته شده و قابل تکریم است اما این پژوهش از جنبه‌های دیگری به صورت علمی و ژرف به تحقیق پرداخته است البته، در این زمینه مطالعات عاشورا پژوهی با گرایش به فلسفه عزاداری و نقش عزاداری عاشورا در معادلات اجتماعی و نیز کارکردهای عزاداری عاشورا می‌توان به پژوهش‌های شماره نمود:

### کتاب‌ها

آداب عزاداری شهیدان کربلا نوشته حسن سمنانی به سیرتاریخی عزاداری، اهداف، کاربرد عزاداری و آداب عزاداری پرداخته شده است.

جامعه‌شناسی قیام امام حسین و مردم کوفه نوشته عمادالدین باقی به کاربردهای عاشورا پرداخته است. منظور وی از کاربرد عاشورا، کاربرد مراسم و مناسک عاشورا است که با تاسی از «مرتون» کارکرد این مراسم را به کاربردهای آشکار و پنهان تقسیم کرده است.

آیین و اسطوره در ایران شیعی نوشته جبار رحمانی، در این کتاب چند کتاب جامعه‌شناختی پیرامون حادثه کربلا و عزاداری محرم مورد بررسی قرار گرفته است.

فلسفه و عوامان جاودانگی نهضت عاشورا نوشته ابوالفضل بهشتی به فلسفه جاودانگی این نهضت و تئید و راهکارهای ائمه علیهم السلام برای حفظ نهضت عاشورا و همچنین با کاربردهای عاشورا پرداخته است.

رسانه شیعه: جامعه‌شناسی آیین‌های عزاداری، هیئت‌های مذهبی در ایران نوشته محسن حسام مظاهری موضوع این کتاب مجالس و آیین‌ها و رسوم عزاداری است و ده فصل را شامل می‌شود که فصل اول آن مفصل‌ترین فصل است و به بررسی و تحلیل تاریخ پیدایش و تکوین آیین‌ها و مجالس عزاداری می‌پردازد. رابطه عزاداری و تغییر و تحولاتش با وضعیت سیاسی و فرهنگی و اجتماعی هر عصر را بررسی می‌کند.

عزاداری رمز محبت، اثر مهدی صدری دو جلد می‌باشد که جلد اول آن احادیث مربوط به عزاداری بر سیدالشهدا علیه السلام و در چهار بخش تنظیم شده، جلد دوم آن نیز در سه بخش و پاسخ به شبهات و پرسش‌ها پرداخته شده است.

عاشورا، خاستگاه انقلاب اسلامی ایران نوشته مرتضی شیرودی که نویسنده کوشیده به سوالاتی همچون در چه زمینه‌هایی و به چه صورت عاشورا برانقلاب اسلامی تاثیر داشته است و همان گونه که در پیدایش و پیروزی انقلاب تاثیر گذاشته قادر است بر تداوم آن نیز تاثیر بگذارد را مورد بررسی قرار داده است.

مآله تألیف فرهنگ عاشورا بر انقلاب اسلامی نوشته محمد مهدی بهداروند به تاثیر فرهنگ عاشورا بر انقلاب اسلامی، ثبات و پایداری انقلاب و نقش مردم در قیام اما خمین و... پرداخته است.

آداب عزاداری و کاربردهای اجتماعی آن نوشته بهرام خلیل خانی نویسنده در این مقاله به اهمیت فلسفه عزاداری و شیوه برگزاری این سنت در طول تاریخ و همچنین پیدایش برخی بدعت‌ها و همچنین کاربردهای اجتماعی را مورد بررسی قرار داده است.

چگونگی اثرگذاری عزاداری حسینی در زنده نگه داشتن دین نوشته محمد قدیر دانش هدف نویسنده از این پژوهش آشکار ساختن نقش بی مانند عزاداری در زنده نگه داشتن دین است و از سوی دیگر جلب توجه بیشتر متولیان عزاداری و مبلغان به ظرفیت‌های موجود در آن پرداخته شده است. مناسک عزاداری و وجدان جمعی در تشیع ایرانی نوشته ابراهیم فاضل و جبار رحمانی در این مقاله سعی در نشان دادن نقش محوری مناسک عزاداری و طرح بازنگری در مطالعات دین و خروج از پارادایم کلامی در جامعه‌شناسی دین و رجوع به دین در مفهوم عملی و واقعی آن بوده است.

نظام آیینی عزاداری به مثابه نظام ارتباطی نوشته جبار رحمانی و یاسمن فرح زاد در این نوشتار تلاش کرده اند که آیین‌های عزاداری محرم را به عنوان نظام ارتباطی مورد تحلیل قرار داده و پیامدهای آن را در عرصه سطوح مختلف ارتباطی به طور خاص، و با تاکید بر آیین‌های عزاداری ماه محرم در تهران و اصفهان بررسی شده است.

عزاداری سنتی دینی یا کنشی اجتماعی نوشته سید حسن اسلامی که نویسنده در این مقاله به بررسی چند مبحث چالش برانگیز درباره فلسفه قیام حسینی و مقبولیت عزاداری دو مسئله‌ای که بر خلاف دیگر آموزه‌های شیعی از حوزه علمی خارج و به بحثی همگانی تبدیل شده است پرداخته شده و ضمن اشاره به دیدگاه‌های مختلف در این مباحث، به صورت گذرا برخی از رخدادهای تاریخی مرتبط با آن‌ها را از نظر گذرانده است.